

Yttrande över Skolverkets redovisning av uppdraget gällande naturbruksprogrammet (Dnr 2015:1247 samt över Dnr 2016:268)

Sammanfattning av Forshagaakademins synpunkter:

- Tidsperspektivet med genomförande av förslaget till hösterminen 2016 är helt orimligt. Skolverket bör invänta utredningen "En attraktiv gymnasieskola" innan Skolverket går vidare med sitt förslag
- Det måste till en genomarbetad konsekvensanalys innan beslut tas. Vilka effekter får Skolverkets förslag för berörda elever, utbildningsanordnare och näringens möjlighet till tillväxt? Skälen till varför de eventuella förändringarna ska genomföras måste tydliggöras samt att ett beslut kring hur de naturturistiska utbildningarna ska kunna drivas i framtiden presenteras
- Naturturism blir en egen nationell inriktning på naturbruksprogrammet.

Allmänt:

ForshagaAkademien är ett kunskapscenter som bedrivit utbildningar inom naturbaserad turism under snart 20 års tid, i nära samverkan med respektive näring. I nuläget studerar ca 270 elever på skolan, fördelade på fem gymnasieutbildningar och en YH-utbildning. Studenterna kommer ifrån hela Sverige (i dagsläget ca 130 kommuner) samt från Norge, Danmark, Finland och Nederländerna. 1997 startades en sportfiskeutbildning på gymnasienivå och 2002 startade utbildningar på gymnasienivå inom jakt- och viltvård, hund, en handelsutbildning med inriktning mot Sporthandelsbranschen samt en ävnetyrsturismutbildning som startade 2015. YH-utbildningen "Jakt- och Fiskeguide" har i lite olika upplägg bedrivits sedan 1998.

Vi har på ett mycket tydligt sätt märkt att våra elever inom den naturbaserade turismen (jakt- och fiske) haft lättare att få jobb för varje år, då näringarna växer och behöver rätt utbildad arbetskraft.

En modern näringspolitik skapar jobb i hela landet

I regeringsförklaringen i september 2015 betonade statsminister Stefan Löfven att Sveriges potential som turistdestination med fokus på natur- och ekoturism ska tas tillvara. I december klubbades sedan riksdagen regeringens budget, där Visit Sweden fick 80 miljoner kronor extra under fyra år för att marknadsföra Sverige på nya tillväxtmarknader, förlänga utländska besökares vistelse i Sverige och marknadsföra och skapa förutsättningar för hållbar natur- och ekoturism på landsbygden.

För att kunna uppfylla detta krävs det branschanpassade naturturismutbildningar av hög kvalitet.

En attraktiv gymnasieutbildning för alla

Det pågår en utredning "En attraktiv gymnasieutbildning för alla" (Dir. 2015:31) som ska vara klar i juni 2016. Direktiven till utredningen tar bland annat upp:

" - Gymnasieskolan är dock inte betjänt av dramatiska förändringar och tvära kast. Förändringar ska genomföras med utgångspunkten att skapa långsiktighet och arbetsro"

" - utredaren ska analysera om det behövs vidtas åtgärder för att gymnasieskolans nationella program fortlöpande ska kunna anpassas till förändringar på arbetsmarknaden och i samhället, och vid behov föreslå sådana åtgärder"

"- Vidare ska utredaren samråda med arbetsmarknadens parter och intresseorganisationer i arbetslivet..."

Skolverkets förslag rimmar illa med ovan beskrivna direktiv. Det är oerhört märkligt att Skolverket presenterar långtgående försämringar för eleverna på naturbruksprogrammet innan ovanstående utredning är slutförd. Dessutom är konsekvensanalysen som Skolverket gjort mycket bristfällig både ur elev- och branshperspektiv. ForshagaAkademin anser att Skolverket bör invänta utredningen "en attraktiv gymnasieskola" innan man går vidare med sitt förslag.

Naturbaserad turism - en växande näring

Alla signaler är just nu samstämmiga- naturbaserad turism är en växande bransch både i Sverige och i stora delar av världen. Rätt skött är detta en näring som kan vara en motor i landsbygdsutvecklingen och bidra till ett hållbart nyttjande och förvaltande av naturresurser.

Turismen är en av de snabbast växande näringarna och fortsätter att skapa exportintäkter och arbetstillfällen. I Sverige ökade turismens omsättning med 13,2 miljarder under 2014 (5,2%). Mest ökade turismens exportvärde som ökade med 10,7 miljarder dvs hela 12,5 %. Under 2014 ökade antalet personer som var sysselsatta inom turism med 4,9 %, vilket ska jämföras med att den totala sysselsättningen i Sverige ökade med 1,4 % (Fakta om svensk turism 2014, Tillväxtverket).

Besöksnäringen har växt med 7,1 % i Sverige under 2015. Var tredje internationell besökare gör idag en aktivitet i svensk natur, enligt rapporten Wild Vision 2020. Enligt Tillväxtverkets undersökning Internationella besökare i Sverige angav drygt 800 000 utländska besökare att de hade fiskat under sin vistelse i Sverige 2013.

HaV (Havs- och Vattenmyndigheten) visar i en undersökning från 2013 att fritidsfisket omsätter närmare 6 miljarder årligen. Fiskeriverket skrev i sin rapport Fiske 2020 att antalet aktiva företag inom fisketurismen troligen kommer att fördubblas på 10 år.

I en nationell kartläggning av företag med inriktning på naturupplevelser som Etour vid Mittuniversitetet genomförde 2014, framkom det att landets naturturismföretag omsätter åtminstone 3,6 miljarder per år.

LRF och Hushållningssällskapen har under ett antal år försökt att stimulera till en utveckling av landsbygdsföretagande så att de kan ha jakt- och fisketurism som en del av sin verksamhet. I dagsläget har över 5000 lantbruksföretag intäkter från turistverksamhet - potentialen för tillväxt är mycket stor (De gröna näringarnas affärer på gårdsnivå, LRF 2012)

Alla instanser trycker dock på att behovet av välutbildad arbetskraft och nya entreprenörer är stort i takt med att denna unga näring växer snabbt - då krävs det gymnasieutbildningar som är anpassade och håller hög kvalitet.

Den nya programstrukturen

Inriktningen skogs ändring av examensmål, där de nuvarande examensmålen skrivningar om jakt, fiske och naturbaserad turism är helt borta, är mycket märklig. Dessutom är det föreslaget att Jakt- och viltvård 1 och 2 (300 poäng) samt Jakt och viltvård specialisering (100 poäng) ska tas bort och ersättas av kursen viltvård på 100 poäng - en negativ differens på 300 poäng. Det är även föreslaget att kurserna Fiske- och vattenvård 1 och 2 (300 poäng) ska ersättas av kursen Vattenvård 100 poäng - en negativ differens på 200 poäng. Dessutom är förslaget att yrkesfiske och vattenbruk (där knappt några får jobb idag) ska finnas kvar på inriktningen, men inte sportfiske. Med dessa förutsättningar kommer det inte att finnas en möjlighet att bedriva seriösa utbildningar inom den naturbaserade turismen i framtiden. Vad är anledningen till detta - varför ska man stryka en framtidsnäring som hela tiden växer ur examensmålen?

Vi ifrågasätter starkt anledningen till att Skolverket vill omvandla den skogliga inriktningen från en mer allsidig utbildning om skogen som naturresurs till en ren maskinförarutbildning. Utbildningar inom den naturbaserade turismen har överlag ett bra söktryck och eleverna får i mycket stor utsträckning arbete i branschen efter avslutad utbildning- varför väljer man då att ta bort möjligheten till att utbilda sig inom detta?

Skolverkets konsekvensanalys

Vi saknar en genomarbetad konsekvensanalys från Skolverkets sida - den som finns är oerhört bristfällig och inte på något sätt genomarbetad.

Det enda argument som framkommer till varför Skolverket vill ta bort jakten från Naturbruksprogrammet är att den allmänna samhällsutvecklingen har gått mot en ökad restriktivitet i synen på vapen och vapenhantering. Viken statistik finns för att jaktelever, som får en gedigen säkerhetsutbildning, skulle vara farligare än gemene man? Är detta verkligen skäl nog för att ta bort jaktutbildningar, som funnits under mycket lång tid, från gymnasieskolan?

Något argument till varför Skolverket vill ta bort sportfiske, som genererar massor med arbetstillfällen i en växande näring, kan man inte hitta. Däremot väljer man att ha kvar vattenbruk och yrkesfiske, vilket är sektorer av fisket som inte genererar speciellt många arbetstillfällen.

I analysen kring påverkan av kommuner och landsting samt företag skriver Skolverket att förändringarna inte bedöms få effekter av betydelse för företagets arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt. Den här punkten känns överhuvudtaget inte utredd - för vår del som är Forshagas största privata företag med 50 anställda och ca 270 elever, innebär det att vi inom kort måste slå igen om detta förslag går igenom. Dessutom påverkar det även Forshaga kommunen kraftigt, då våra elever omsätter 15-20 miljoner kronor i kommunen per år. Självklart blir även många andra skolor kraftigt påverkade om förslaget verkställs.

I konsekvensanalysen skriver Skolverket att de haft samråd med Skolverkets nationella programråd för naturbruksprogrammet. Här är det viktigt att belysa att ingen företrädare för naturturismen finns med i den nationella programrådet, så med andra ord har Skolverket inte samrått med någon representant för naturturismen. Detta är både mycket märkligt och beklagligt att inte naturturismen fått ge sina synpunkter i ett tidigt skede.

En annan viktig aspekt är att naturbruksprogrammet minskat kraftigt sedan gymnasie-11 infördes. Om möjligheten att driva naturturismutbildningar tas bort från naturbruksprogrammet kan många skolor som driver naturbruksutbildningar idag komma under den "kritiska massan" med elever och vara tvungna att lägga ned sin verksamhet, vilket får till följd att naturbruksprogrammet krymper ännu mer. Som exempel skulle vi vara tvungna att lägga ned vår utbildning inom inriktning hund ifall naturturismutbildningar inte går att driva - på grund av att vi då får för få elever på skolan.

Det som vi dock reagerar mest på är tidsaspekten. Skolverkets förslag ska träda i kraft till höstterminen 2016, vilket skulle få till följd att man inte kan starta utbildningar inom det naturturistiska området hösten 2016. Konsekvensen av detta blir då att de elever som sökt utbildningarna måste söka om i sista sekund. Detta skulle ställa till stora problem för den enskilda eleven.

För utbildningsanordnaren skulle det bli en smärre katastrof, då man har planerat sin organisation, anställt personal, köpt in utrustning etc.

Även på detta område måste det göras en ordentlig konsekvensanalys - och då krävs det tid.

Lösningar

Vi förespråkar att skapa en ny nationell inriktning "Naturturism" på naturbruksprogrammet. Att bedriva naturturism på ett hållbart sätt kräver stora kunskaper inom biologi, förvaltning och hur man brukar naturen. Fiskpopulationer, viltstammar, landskap och miljöer ska vårdas och förvaltas för att kunna vara attraktiva för kunder. Därför anser vi att naturturism tillhör naturbruksprogrammet.

Ett annat alternativ är att man låter examensmålen, ämnen och kurser vara som idag inom inriktning skog. Då det förts diskussioner kring att naturturistiska utbildningar får för hög elevpeng inom den skogliga inriktningen anser vi att man kan starta en utredning för att utreda om man kan differentiera ersättningsnivån beroende på om man läser mot skogsbruk eller naturturism.

ForshagaAkademin

Per Johansson, skolchef

Fredrik Ernfridsson, rektor